

fiai Diósgyőr, Első magyar papiripar r.-t., Péterfalvai papirgyár, Smith és Meynier fiumei papirgyár r.-t., Hermaneczi papirgyár r.-t. s Hamburger V. Poprád.

A minták jósága teljesen igazolja szerző amaz óhajtását, hogy az összes állami és közigazgatási hivatalok, úgyszintén az iskolai könyvek kiadói kizárólag hazai papiroost használjanak. G—1.

British Museum: *Reproductions from illuminated manuscripts. Series III.* London, 1908. [Printed at the University-Press, Oxford.] Kis 4-r. 16 l. 50 tábla. Ára 7 sh.

A *Magyar Könyvszemle* mult évfolyamában¹ ismertetett vállalat ezen harmadik s egyelőre utolsó kötete a British Museum azon miniált kézírataiból közöl szemelvényeket, melyek az állandó kiállításban nem szerepelnek s így szinte ismeretlenek a nagyközönség előtt.

Az előző kötetektől eltérőleg, az itt közölt ötven tábla nincs festőiskolák szerint csoportosítva, hanem egyetlen időrendi sorozatot alkot a VIII. század elejétől a XVI. század első éveig. Az angol-ir, angol, bizánczi, francia, olasz, német és flamand iskolákat egyaránt becses darabok képviselik e gyűjteményben, melyek részletesebb jellemzését George F. Warner, a kézírattár órének tömör jegyzeteiben találja az olvasó.

A sorozat legrégibb darabjait (az első két tábla) egy latinnyelvű evangelistarium szolgáltatta, mely 700 körül készült Lindisfrane-ben s az anglo-ir festőiskola egyik tipikus terméke. Különösen jellemző az evangéliumok mindegyikét megelőző diszes címclap bonyolult fonatos szalag-díszével.

A bizánczi eredetű termékek közül megemlítjük a *Melissenda* jeruzsálemi királyné psaltériumából a VI. táblán közölt miniaturát, mely Krisztus Úrunk mennybemenetelét ábrázolja. E psaltérium hírét azonban tudvalevőleg remek elefántcsont faragványos bekötése adja, mely a hasonló technikájú könyvtáblák között szinte az első helyen áll.

A francia miniaturák közül a XXXV. táblát emeljük ki, mely Jean *Fouquet* által Étienne *Chevalier* francia kincstárnok részére 1465—70 közt készített Livre d'heures-jének töredéke s a nagy francia miniaturistának talán egyetlen, a brit szigeteken őrzött alkotása.

Az olaszok közül Savoyai Bona, Galeazzo Maria *Sforza* özvegyének imakönyvét említjük meg, melynek 1490 körül készült 48 milánói képecskéje közül a XLII—XLIV. táblán találunk mutatványokat.

¹ 366—368. l.

A flamand képek közt leginkább figyelmet érdemel az LI. táblán látható naptártöredék, mely *Berry* herceg Très riches heures-jével s a Breviarium Grimanival közös iskolára vall.

— *sp* —

Davenport, Cyril: *The book, its history and development.* [*The »Westminster« series*]. London, 1907. Archibald Constable & Co. Ltd. (Bradbury, Agnew and Co. Ld. printers). 8-r. VI, 2, 253 l, 7 tábla. Ára vászonborítékban 6/—

Davenport könyve, mely elsősorban a nagy közönséget kívánja tájékoztatni a könyv alkatrészeinek fejlődéséről, nem tartozik a jól megszerkesztett kézikönyvek sorába; egyes fejezetei csak lazán sorakoznak egymás mellé s még az egyes fejezetek keretein belül is sok a hiatus, az ide-oda kapkodás, a mi kétségkívül hátrányára van a munkának. Hogy mégis foglalkozunk vele, annak oka az a körülmény, hogy szerző épen rendszertelensége folytán, sok eddig rejtett adatot is napfényre hoz, vagy olyan láncszemekre is rámutat, melyek jól beilleszthetők a könyv fejlődésmenetébe. Az egész munka kilencz fejezetre oszlik, melyekből négy és fél a könyv bekötéséről szól, a mi már egymagában is elég bizonyosság az anyagelosztásnál mutatkozó aránytalanságra.

Az első fejezet *early records* czímen a következő dolgokra terjeszkedik ki. Kezdődik a sziklába, barlangokba vágott emlékszerű jegyekkel, rovásokkal s a peruiak csomózott kötéljeleivel, a quipukkal, melyek arra szolgálnak alkalmat szerzőnknek, hogy a keresztény katolikus egyházi méltóságok heraldikai jelvényei, a bojtos kalapok magyarázatára csapjon át. Innen a keleti, palma-levelekből készült könyvekre ugrik vissza, melyeknek néha igen díszes fedőlappjai vannak. Majd a beszélő czímerekre és jelvényekre tereli a szót, hogy onnan a hierogliphák s végül a mai írásjegyek keletkezésére térhessen át. A viaszszal bevont római írástáblák s diptichonok rövid ismertetése zárja be a fejezetet.

A II. fejezet *rolls, books and bookbindings* czímen a tekeres- és kodexforma jellemzését s a középkori könyvkötés technikai fejlődését adja. Rámutat — s ez a kötet értékes megjegyzései közé tartozik — a tekeres- és kodexforma természetes összekötő kapcsára, a khinai-japán orihonra, mely nem egyéb, mint haránt hasábosan megírt tekeres, kodexformában összehajtogatva. A könyvkötés technikájáról szóló részlet legbecsesebb passusa az oromszegő fejlődésére vonatkozó szakasz.

A III. fejezet *paper* czímen a papirosra vonatkozó tudnivalókat foglalja össze aránylag elég rendszeresen.

Annál kevésbé rendszeres a *printing* című V. fejezet, mely a nyomtatás fejlődésének van szentelve. Szerzőnk az assyr téglalapokon kezdi, melyekbe ékirásos szöveg van belenyomva. Azután